

Komise rozhodčích ŠSČR ve složení Ladislav Palovský (předseda), Jaroslav Benák, Richard Fischl, Petr Harasimovič a Jiří Bielavský se dne 15.12.2009 jednomyslně shodla na stanovisku k ukládání trestů podle čl. 13 odst. 4 Pravidel šachu FIDE.

Stanovisko KR ŠSČR k ukládání trestů podle čl. 13 odst. 4 Pravidel šachu FIDE

Smyslem šachových soutěží je přispívat k dobrému jménu šachové hry. Toto působení je nejvyšším zájmem soutěže ve smyslu čl. 13 odst. 2 Pravidel. Rozhodčí je povinen pro dosažení tohoto zájmu využít všechny prostředky, které má k dispozici. Mezi tyto prostředky patří i ukládání trestů podle čl. 13 odst. 4 Pravidel. Je však třeba mít na zřeteli, že tresty představují závažný zásah do právní sféry hráčů, a proto by měly být uplatňovány až tehdy, když méně invazivní opatření selhala, nebo je zřejmé, že by byla neúčinná.

Rozhodčí musí každou konkrétní situaci odpovědně zhodnotit a rozhodne-li se pro uložení trestu, uložit trest, který bude přiměřený charakteru provinění.

Tresty může rozhodčí ukládat každému, kdo spadá do jeho pravomoci. Půjde zejména o hráče, ale i diváky a další osoby, které jsou přítomny v hracím prostoru a jeho bezprostředním okolí. Vždy lze uložit pouze takový druh trestu, který je pojmově možné aplikovat (nelze tudíž například prohlásit partii za prohranou někomu, kdo žádnou partii nehraje).

Specifickou kategorií osob vyskytujících se v hracím prostoru představují hráči, kteří již své partie dohráli. Je zjevné, že v takové situaci je pojmově vyloučeno použití trestů dle čl. 13 odst. 4, písm. b) až f) Pravidel, neboť tyto tresty lze uložit pouze hráči, který dosud hraje svou partii. Pro zbývající dva tresty (napomenutí dle písm. a) a vyloučení ze soutěže dle písm. g)) je klíčová interpretace čl. 12 odst. 4 Pravidel („Hráči kteří již své partie dokončili jsou považováni za diváky.“). Dle názoru KR ŠSČR je smyslem tohoto ustanovení umožnit rozhodčímu využít oprávnění dle čl. 13 odst. 7, písm. a) Pravidel, tj. vykázat takovou osobu z hrací místnosti. Jakkoliv se na předmětnou osobu hledí jako na diváka, nelze popřít, že jde o někoho, kdo za určitou dobu nastoupí k další partii. Proto není vyloučeno, aby rozhodčí takové osobě uložil trest napomenutí, či trest vyloučení ze soutěže, budou-li splněny ostatní podmínky pro uložení takového trestu.

Lze si představit, že se v hracím prostoru či přímo v hrací místnosti budou vyskytovat i osoby, na něž se Pravidla nevztahují, protože nejde o šachisty (náhodní kolemjdoucí, sportovci jiných sportovních odvětví, uklízečky apod.). Pokud se takové osoby odmítají podrobit pokynům rozhodčího a jejich jednání je v rozporu se zájmy soutěže (například proto, že ruší klid v hrací místnosti), je zapotřebí postupovat ve spolupráci s pořadatelem podle obecných právních předpisů.

Při ukládání trestu je rozhodčí limitován výčtem v ustanovení čl. 13 odst. 4 Pravidel, který je pevně stanovený. Tento výčet nelze rozšiřovat, například za použití analogie podle Předmluvy k Pravidlům, a ukládat jiné tresty než v citovaném ustanovení výslovně zakotvené. Takový postup by se přičil obecné zásadě *Nulla poena sine lege* (Nelze uložit trest, který zákon nezná) a je tudíž nepřipustný.

Mezi odbornou veřejností bylo v minulosti často diskutováno ukládání trestů motivované snahou zajistit klid v hrací místnosti. K tomu KR ŠSČR dodává následující.

Zajišťování klidu v hracím sále popřípadě v jeho přilehlém okolí (jakožto součást dobrého hracího prostředí) je legitimním cílem, který rozhodčí může svým jednáním sledovat. Je však nutné, aby naplňování tohoto legitimního cíle bylo realizováno přiměřenými prostředky. Přiměřenost je nutné posuzovat ad hoc pro každou soutěž, neboť je zřejmé, že podle Pravidel šachu FIDE se hraje velmi pestré spektrum soutěží od zápasů o titul mistra světa po náborové turnaje mládeže na školách. Trvání na tom, aby se všechny tyto soutěže hrály za zcela identických podmínek by, dle názoru Komise, bylo v rozporu s účelem daných soutěží.

Na druhou stranu musí rozhodčí dbát na to, aby ve srovnatelných případech nedocházelo k nedůvodným rozdílům v jeho postupu. Rozhodčí by tedy měl postupovat tak, aby v rámci dané konkrétní soutěže zavedl určitý standard, který bude platit pro všechny bez rozdílu. Tento standard nemusí být dopředu nijak vyhlášen, zcela postačí, bude-li jej rozhodčí důsledně uplatňovat.

Z uvedeného vyplývá, že pokud rozhodčí postupuje v konkrétní soutěži vůči různým hráčům ve srovnatelných situacích rozdílně, porušuje své povinnosti. Stejně tak se ovšem rozhodčí dopustí porušení svých povinností tehdy, pokud sice „měří všem hráčům stejně“, ovšem podle „metru“, který je pro danou soutěž nepřiměřený. Takový standard, jak již bylo vysvětleno, neprospěje účelu soutěže a tudíž rozhodčí porušuje svou povinnost jednat v zájmu soutěže. Pouze naokraj se sluší dodat, že nepřiměřený standard se nestane přiměřeným tím, že jej rozhodčí na začátku soutěže vyhlásí.

IA Mgr. Ladislav Palovský - předseda KR ŠSČR